

بررسی عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های مقرون به آزار در شهر بندرعباس، سال ۱۳۸۹ (با رویکرد پیشگیری وضعی از جرم)

تاریخ دریافت: ۹۰/۴/۸

تاریخ پذیرش: ۹۰/۶/۲۴

اکبر وروایی^۱

مهدی مقیمی^۲

محمد عبادی نژاد^۳

غلامرضا مرادی^۴

چکیده

یکی از جرایمی که موجب بروز احساس ناامنی در سطح جامعه می‌شود، سرقت مقرون به آزار است. این جرم را می‌توان از جمله جرایمی دانست که مبارزه با آن، یکی از دغدغه‌های اساسی نیروی انتظامی محسوب می‌شود. هدف اصلی این تحقیق، شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های مقرون به آزار در شهر بندرعباس در سال ۱۳۸۹ است. تبیین و شناخت تأثیر مراقبت‌های پلیسی، رفتار بزه‌دیده، عامل زمان، بافت محیطی، موقعیت مکانی در کاهش سرقت‌های مقرون به آزار مهم‌ترین اهداف فرعی این تحقیق می‌باشند.

روش تحقیق در این پژوهش، از نظر نوع کاربردی و از نظر ماهیتی، علی - مقایسه‌ای است. بخش اول، جامعه آماری شامل کارکنان معاونت پیشگیری کلانتری‌های پنجگانه شهر بندرعباس به تعداد ۱۵۰ نفر و بخش دوم، شامل کل بزه‌دیدگان سرقت‌های مقرون به آزار بندرعباس در سال ۱۳۸۹، به تعداد ۲۱۲ نفر است. جمع‌آوری اطلاعات بر اساس پرسشنامه و با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ انجام گردیده است. یافته‌های این تحقیق که برآمده از فرضیات آن می‌باشند گویای آنند که سرقت مقرون به آزار لاقلاً ناشی از پنج عامل موقعیت مکانی، فقدان یا کمبود مراقبت‌های پلیسی، رفتار بزه‌دیده، عامل زمان، بافت محیطی (مرفولوژی) می‌باشد.

مهم‌ترین عامل ارتکاب سرقت مقرون به آزار در بندرعباس را می‌توان موقعیت مکانی آن تلقی نمود. بنابراین با تأکید بر در دسترس‌ترین تدابیر و راهکارهای پیشگیرانه مانند نظارت و مراقبت‌های پلیسی می‌توان میزان قابل توجهی از این جرم را در بندرعباس کاهش داد.

واژه‌های کلیدی

سرقت مقرون به آزار/ عوامل جرم/ پیشگیری وضعی از جرم.

۱- دانشیار دانشگاه علوم انتظامی

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی

۳- کارشناس ارشد انتظامی

۴- عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی

مقدمه

یکی از مسائل و مشکلاتی که امنیت اقتصادی و اجتماعی شهروندان را تهدید می‌کند و به نوعی با نظم یا امنیت کشور در ارتباط است، سرقت مقرون به آزار از شهروندان است. لطمات روحی، جسمی و مالی که این نوع سرقت به مالباختگان وارد می‌آورد، حتی بعد از کشف آن و دستگیری سارق یا سارقان تا مدت‌های مدیدی رفع نخواهد شد. بروز احساس دلهره و ناامنی و القاء باور عدم اقتدار دستگاه امنیتی و نظارتی از اساسی‌ترین تأثیرات این نوع سرقت می‌باشد، که این موضوع حاکی از اهمیت مسئله برای پلیس در برقراری نظم و امنیت است.

مطابق با صدر ماده ۶۵۲ قانون مجازات اسلامی - تعزیرات ۱۳۷۵، هرگاه سرقت مقرون به آزار باشد و یا سارق مسلح باشد به حبس از سه ماه تا ده سال و شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم می‌شود. سرقت‌های مقرون به آزار در سال‌های اخیر سیر صعودی داشته و این امر تنها مختص به بندرعباس نیست بلکه در تمام شهرهای کشور به ویژه در شهرهای بزرگ افزایش یافته و علی‌رغم تلاش همهٔ یگان‌های اجرایی در جهت پیشگیری و کاهش این جرم باز هم شاهد وقوع این قبیل سرقت‌ها هستیم. مقاله حاضر با رویکرد علت شناسی و پیشگیرانه به بررسی عوامل وقوع سرقت‌های مقرون به آزار در شهر بندرعباس در سال ۱۳۸۹ پرداخته است. این تحقیق به صورت میدانی و با تعریف دو نوع جامعه آماری به تحلیل جرم‌شناختی این نوع سرقت در بندرعباس می‌پردازد.

سؤالات تحقیق

الف) سؤال اصلی:

عوامل مؤثر بر سرقت‌های مقرون به آزار در شهر بندرعباس در سال ۱۳۸۹ کدامند؟

ب) سؤالات فرعی:

۱- آیا مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) بر میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار تأثیرگذار است؟

۲- آیا بافت محیطی (مرفولوژی) بر میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار تأثیرگذار است؟

۳- آیا وضعیت یا رفتار بزه‌دیده بر میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار تأثیرگذار است؟

۴- آیا موقعیت زمان بر میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار تأثیرگذار است؟

۵- آیا موقعیت مکانی بر میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار تأثیرگذار است؟

اهداف تحقیق

الف) هدف اصلی

شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های مقرون به آزار در شهر بندرعباس در سال ۱۳۸۹.

ب) اهداف فرعی

۱- تبیین و شناخت تأثیر مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) در کاهش سرقت‌های مقرون به آزار.

۲- تبیین و شناخت تأثیر وضعیت و رفتار بزه‌دیده در کاهش وقوع سرقت‌های مقرون به آزار.

۳- شناخت تأثیر نقش زمان در کاهش وقوع سرقت‌های مقرون به آزار.

۴- شناخت تأثیر بافت محیطی در کاهش وقوع سرقت‌های مقرون به آزار.

۵- شناخت تأثیر موقعیت مکانی در کاهش وقوع سرقت‌های مقرون به آزار.

پیشینه تحقیق

در زمینه سرقت مقرون به آزار، کتب، مقالات و پایان‌نامه‌های مختلفی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری تدوین گردیده است. از جمله این موارد می‌توان به آثار پژوهشی زیر اشاره کرد:

- دکتر میر محمد صادقی (۱۳۸۷: ۴-۳۰۲) در کتابی با عنوان جرایم علیه اموال و مالکیت به تشریح کامل موازین حقوقی این نوع سرقت پرداخته است. ایشان شدت آزار را در تحقق این جرم شرط ندانسته و تهدید را نیز نوعی آزار (روحی) تلقی کرده‌اند. از سویی وارد شدن آزار به مال باخته شرط تحقق این جرم نیست بلکه ایراد آزار به یکی از اشخاص حاضر در صحنه جرم کفایت می‌کند.
- دکتر حبیب زاده (۱۳۸۵: ۱۱۹-۱۱۵) در کتابی با عنوان سرقت در حقوق کیفری ایران به تبیین و توضیح سرقت مقرون به آزار از ابعاد حقوقی پرداخته‌اند. در این کتاب مصادیقی که تهدید می‌تواند علیه آنها انجام شود، جان، مال، عرض و ناموس دانسته شده‌اند.
- خلعتبری و دیگران (۱۳۸۴: ۲۰۳-۱۶۲) در کتابی با عنوان سرقت‌های مسلحانه و به عنف به تشریح اصول جرم‌یابی و برخی راهکارهای پیشگیری از این جرم پرداخته‌اند.
- صبری (۱۳۷۸) در بخشی از پایان‌نامه‌ای با عنوان جرم سرقت در حقوق کیفری ایران و اسلام به معرفی اصول حقوقی حاکم بر سرقت مقرون به آزار پرداخت است.
- تمامی آثار یاد شده، این جرم را از نظر حقوقی و یا جرم‌یابی تشریح نموده‌اند. در حال حاضر با آنکه ادبیات غنی درباره جرم‌شناسی سرقت در ایران وجود دارد، با وجود این، تحقیقات میدانی اندکی در این زمینه انجام شده است. تا آنجا که می‌دانیم تاکنون مطالعه میدانی جرم‌شناسی در زمینه عوامل سرقت مقرون به آزار در بندرعباس صورت نگرفته است. بنابراین تحقیق حاضر را می‌توان پژوهش تازه‌ای بدیع در زمینه عوامل جرم‌شناختی سرقت مقرون به آزار در بندرعباس دانست.

فرضیات تحقیق

- ۱- بین مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) و میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

۲- بین وضعیت و رفتار بزه‌دیده و میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

۳- بین عامل زمان و میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

۴- بین بافت محیطی و میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

۵- بین موقعیت مکانی و میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

از آنجا که هدف اصلی این مقاله، یافتن عوامل تأثیرگذار بر سرقت‌های مقرون به آزار در شهر بندرعباس در سال ۱۳۸۹ است، بنابراین روش تحقیق در این پژوهش، از نظر نوع کاربردی و از نظر ماهیتی، علی - مقایسه‌ای می‌باشد. جامعه آماری در دو بخش تعریف شده است: بخش اول شامل کارکنان معاونت پیشگیری کلانتری‌های پنجگانه شهر بندرعباس به تعداد ۱۵۰ نفر است. حجم نمونه در این بخش با استفاده از فرمول و جدول مورگان و کاهن و کرجسای به تعداد ۱۰۵ نفر محاسبه شده است. تعداد کل بزه‌دیدگان سرقت‌های مقرون به آزار بندرعباس در سال ۱۳۸۹، ۲۱۲ نفر بوده است که بخش دوم جامعه آماری از ۱۴۰ مورد پرونده موجود این نوع سرقت، در پلیس آگاهی بندرعباس به صورت توصیفی براساس شاخص‌های تعیین شده الگوی تحقیق تعریف شد.

جمع‌آوری اطلاعات میدانی بر همین اساس و از طریق پرسشنامه استانداردشده (شامل ۳۸ سوال) با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ انجام گردیده است. در تجزیه و تحلیل اطلاعات، از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در پایان، پس از تحلیل اطلاعات با نرم‌افزار SPSS و برحسب شرایط فرضیه‌ها، از آزمون t و آزمون خی دو استفاده شده است.

جهت روائی تحقیق، علاوه بر مصاحبه با کارشناسان انتظامی و جامعه‌شناسی، با کارشناسان امور شهری و استادان دانشگاه، ملاقات و مصاحبه حضوری به عمل آمده است. بنابراین روائی ابزار تحقیق (پرسشنامه) با بهره‌گیری از روش اعتبار محتوایی

تأمین گردید. برای تعیین پایایی پرسشنامه نیز، از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است.

متغیرهای تحقیق

الف) متغیر وابسته این تحقیق را سرقت‌های به عنف در شهر بندرعباس در سال ۱۳۸۹ تشکیل می‌دهد.

ب) متغیر مستقل

متغیر مستقل این تحقیق را عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های مقرون به آزار در بندرعباس تشکیل می‌دهند که بر اساس فرضیه‌های تحقیق مفهوم سازی شده‌اند. ابعاد متغیرهای مستقل این تحقیق عبارتند از: موقعیت مکانی، مراقبت‌های پلیسی، رفتار بزه‌دیده، عامل زمان، بافت محیطی (مرفولوژی).

به منظور درک رفتارهای مجرمانه (به ویژه سرقت مقرون به آزار) و ارتباط آن با عوامل جرم مانند محل وقوع جرم، فقدان مراقبت‌های پلیسی و ... مهم‌ترین مشخصه‌های مرتبط با این تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الف) تأثیر نور بر وقوع جرم

تاریکی از جمله عواملی است که می‌تواند به شدت از کنترل اجتماعی بکاهد. این امر باعث می‌شود تا احتمال وقوع برخی جرائم بیشتر شود. نتایج تحقیقات و بررسی‌ها تأثیر روشنایی یا تاریکی را در وقوع جرائم تأیید می‌کند. سرقت در تاریکی بیشتر رخ می‌دهد و ارتباط معناداری با میزان روشنایی محل دارد.

ب) ارتباط خلوتی با وقوع جرم

در مقایسه با ویژگی تاریکی، خلوتی محل وقوع جرایم از اهمیت نسبتاً بیشتری برخوردار است. برخی از انواع سرقت بیشتر از آنکه متکی به تاریکی باشد به عامل خلوتی محل نیازمند است.

ج) ارتباط تراکم جمعیت در مناطق شهری با وقوع جرم

تراکم جمعیت و صنعتی شدن به عنوان معضل جدید، آسیب‌های روحی ساکنان شهرهای بزرگ را دامن می‌زند. فقدان احساس امنیت از یک سو و افزایش حس عصبانیت از سوی دیگر، افراد را به خشونت و ارتکاب جرم سوق می‌دهد. به همین علت محیط شهرهای بزرگ بیش از جاهای دیگر جرم‌زا بوده و ایجاد ترس می‌نماید (پرفیت/محسنی، ۱۳۷۸: ۱۱۶).

تحلیل نقشه‌های تراکم نسبی جرم (به ازاء جمعیت و واحد سطح) ارتباط مستقیم و مثبت تراکم جمعیت (در نواحی مختلف) و تعداد جرم ارتكابی در هر منطقه را به خوبی نشان می‌دهد. بنابراین هر قدر تراکم در ناحیه یا منطقه‌ای از شهر بیشتر باشد احتمال وقوع جرم افزایش می‌یابد (معتمدی، ۱۳۸۲: ۱۲۳).

د) تاثیر بافت‌های شهری بر وقوع جرم

یک شهر از دو عنصر اصلی توده‌های ساختمانی و فضا تشکیل شده است. توده‌های ساختمانی تمام مکان‌های مسقف را شامل می‌شوند. این مکان‌ها دارای کاربردهای گوناگون از قبیل مسکونی، تجاری، اداری، خدماتی و... هستند. «فضا» تمام مکان‌هایی که دارای سقف نیست را شامل می‌شود. بنابراین شبکه معابر، پارکینگ‌های روباز پارک‌ها، فضای سبز داخل محدوده ساختمان‌ها و... جزء فضای شهری محسوب می‌شوند.

شکل‌گیری بافت یک شهر به طور مستقیم با شبکه معابر آن ارتباط دارد، به طوری که نوع هریک از این بافت متأثر از شکل‌گیری خیابان‌ها در داخل شهر است. مطالعه شکل و نقشه شهرها می‌تواند ما را به بسیاری از علل وقوع جرم که در ارتباط با محیط شهری می‌باشند راهنمایی نماید.

از بررسی شبکه معابر شهری در بافت‌های قدیم می‌توان نتیجه گرفت که این بافت‌ها با تراکم کنونی جمعیت و همچنین کاربری‌های امروزی هم‌خوانی ندارند. مشخصه‌های بسیاری مانند عدم دسترسی مطلوب در این بافت‌ها از جمله عوامل

مؤثر در وقوع جرم می‌باشد. از سویی در بافت‌های جدید شهری اگرچه تعدادی از جرائم متداول در بافت‌های قدیمی کاهش می‌یابند ولی وقوع بعضی از جرائم دیگر مانند سرقت، به دلیل عبور و مرورهای وسائط نقلیه غیربومی افزایش می‌یابند.

مدل عوامل موجد سرقت مقرون به آزار

برای اینکه جرم سرقت مقرون به آزار تحقق یابد لازم است سه عنصر آماج جرم، نبود پلیس و بزهدار بالقوه وجود داشته باشد.

جدول شاخص‌بندی فرضیات

معرف‌های مربوط به هر فرضیه	فرضیات تحقیق
فضاهای عمومی (خیابان اصلی، معابر، پارک‌ها، فضاهای باز) فضاهای خصوصی (مجمع‌های مسکونی، پارکینگ‌های خصوصی، مغازه‌ها) مکان‌های خلوت، مکان‌های شلوغ محل‌های قدیمی	فرضیه اول: بین موقعیت مکانی و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.
گشت‌های پلیس آموزش همگانی و هشدارهای پلیسی اجرای طرح مهار طرح کنترل سارقان آزادشده همکاری مردم با پلیس (ارتباط با مرکز ۱۱۰) مراقبت‌های غیررسمی (سرایداران، متصدیان پارکینگ‌ها، نگهبان محله) نقش مراقبت‌های طبیعی توسط افراد (طراحی پنجره‌های آپارتمان‌ها)	فرضیه دوم: بین مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.
رعایت نکات ایمنی توسط افراد بزهدیده ثروتمند بودن افراد بزهدیده ضعف جسمانی افراد بزهدیده جنسیت افراد بزهدیده تردد افراد بزهدیده به صورت انفرادی رعایت نکردن آماج جرم توسط افراد بزهدیده	فرضیه سوم: بین رفتار بزهدیده و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.
ساعات شبانه‌روز فصل‌های سال تعطیلات آخر هفته روزهای هفته ماه‌های رمضان و محرم	فرضیه چهارم: بین عامل زمان و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

<p>بافت محیطی نامناسب (نقاط مسکونی و خیابان‌ها) تاریکی معابر در شب رعایت فضای قابل دفاع در طراحی محیطی (رعایت ایمنی در ساخت و ساز، طراحی پارک‌ها، مجتمع‌های مسکونی تجاری) مکان‌های پراکنده و دارای راه فرار مکان‌های متروکه و محل اختفاء</p>	<p>فرضیه پنجم: بین بافت محیطی و میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار رابطه وجود دارد.</p>
--	--

مبانی نظری تحقیق

بررسی رژیم حقوقی سرقت مقرون به آزار

یکی از انواع سرقت‌های مشدد، سرقت مقرون به آزار است. سرقت مقرون به آزار عبارت از ربودن مال منقول متعلق به دیگری همراه با اعمال خشونت یا آزار یا تهدید است. سرقت مقرون به آزار در قوانین کیفری ایران ابتدا در ماده ۲۲۳ قانون مجازات عمومی ۱۳۰۴، قانون دادرسی و کیفر ارتش ۱۳۱۸ و هم اکنون قانون مجازات اسلامی - تعزیرات مصوب ۱۳۷۵ جرم انگاری شده است.

در حال حاضر پیش شرط قانونی جرم سرقت مقرون به آزار، ماده ۶۵۲ قانون مجازات اسلامی - تعزیرات مصوب ۱۳۷۵ است. مطابق این ماده «هرگاه سرقت مقرون به آزار باشد و یا سارق مسلح باشد به حبس از ۳ ماه تا ۱۵ سال و شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم می‌شود و اگر جرح نیز واقع شده باشد علاوه بر مجازات جرح به حداکثر مجازات مذکور در این ماده محکوم می‌گردد».

مهم‌ترین شرط تحقق این نوع سرقت آن است که سارق یا سارقان در حین سرقت، اقدام به آزار صاحب مال کرده باشند. منظور از آزار در این نوع سرقت، هر نوع صدمه‌ای است که سارق در ضمن سرقت به منظر موفقیت در ربودن مال نسبت به شخص یا اشخاص حاضر در صحنه ارتکاب جرم اعمال کند (گلدوزیان، ۱۳۸۶: ۵۱۰). آزار یا تهدید توسط سارق برای درهم شکستن مقاومت طرف مقابل (قربانی) و در نتیجه رسیدن به خواسته‌های نامشروع خود، از جمله کیفیات مشددی است که قانون‌گذار آن را باعث تشدید مجازات مرتکب دانسته است. شدت آزار در تحقق این جرم شرط نیست و لازم نیست که آزار جنبه جسمی داشته باشد بلکه رنجش روحی

اشخاص حاضر در صحنه سرقت توسط سارق برای تحقق این جرم کفایت می‌کند (میر محمد صادقی، ۱۳۸۷: ۳۰۲).

با توجه به بُعد جرم‌شناختی بودن این مقاله در تنظیم پرسشنامه، فرضیات و ... و همسو با حکم شماره ۳۲ مورخه ۱۳۱۸/۱/۱۵ دیوان عالی کشور^۱، «تقارن» در سرقت مقرون به آزار مقارنه عرفی در نظر گرفته شده است و ممکن است قبل از سرقت یا بعد از آن انجام یابد. (صبری، ۱۳۷۸: ۲۱۷)

از آنجا که این مقاله، ماهیتی جرم‌شناختی دارد، از شرح و بسط‌های حقوقی خودداری می‌شود و در ادامه، به علت شناسی این نوع سرقت در حیطه زمان و مکان پرداخته می‌شود.

ویژگی‌های جرم‌شناختی استان هرمزگان و شهر بندرعباس

جمعیت استان هرمزگان براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۸، ۱/۴۰۳/۶۷۴ نفر بوده است. حجم سرمایه‌گذاری خصوصاً در ارائه خدمات تجاری، صنعتی و کشاورزی از نسبت بالایی برخوردار است. در این استان، سرمایه‌گذاری عظیم صنعتی و خصوصاً در صنایع مرتبط با شیلات، آبیان، نفت، گاز، و صنایع مرتبط با دریا، وجود بندرهای عظیم تجاری نظیر شهید رجایی و شهید باهنر، دسترسی به آب‌های آزاد، و حدود ۹۰۰ کیلومتر مرز آبی زمینه را برای عوامل مختلف جرم مانند مهاجرت مسیر ساخته است. با محسوب کردن «موقعیت» به عنوان یکی از عوامل جرم، حوزه استحفاظی این استان از موقعیت‌های متنوعی برای ارتکاب جرم برخوردار است که در زیر به مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود:

۱- ترکیب ناهمگون جمعیت مهاجر با فرهنگ‌ها، اعتقادات و باورهای مختلف (ترک، لر، کرد، کرمانی، لاری، بلوچ و ...).

۲- وجود اختلاف طبقاتی، فقره، بی‌کاری، اعتیاد، تورم و گرانی.

۱. منظور از تقارن این نیست که آزار و تهدید در حین سرقت باشد بلکه ممکن است قبل از عمل یا بعد از آن واقع شود به قسمی که عرفاً صدق کند که در موقع ارتکاب سرقت، آزار و تهدید واقع شده است.

- ۳- ورودی کالای قاچاق گمرکی و دخانی غیرمجاز از کشورهای حاشیه خلیج فارس.
- ۴- ورود غیرمجاز کالاهاى ضدفرهنگى (انواع مشروبات الکلی، محصولات رسانه‌ای غیرمجاز و ...) از طریق دریای آزاد.
- ۵- ورود و بارانداز مواد مخدر از مرزهای شرقی کشور.
- ۶- خروج غیرقانونی افراد از کشور از طریق مرزهای آبی.
- ۷- عدم تناسب نیرو، تجهیزات و امکانات فرماندهی انتظامی استان هرمزگان با شرایط موجود.

با این وصف، دو عامل مؤثر در جرم یعنی عامل انسانی و عامل محیطی مناسب برای جرم، در استان وجود دارد.

جمعیت شهر بندرعباس براساس سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۸۸، ۴۶۹۶۹۲ نفر است که از این تعداد ۶۵ درصد شیعه و ۳۵ درصد اهل تسنن می‌باشند. در حال حاضر این شهر دارای ۵ کلانتری، ۱۵ پاسگاه انتظامی، ۳ پلیس‌راه و ۲ راهور می‌باشد. در این شهرستان طوایفی از کهنوجی‌ها، رودخانه‌ای‌ها، شمیلی‌ها، چاهستانی‌ها، مینابی‌ها، ترک‌ها، لاری‌ها، اوزی‌ها، بلوچ‌ها، خوزستانی‌ها، شمالی‌ها و ... ساکن می‌باشند.

پیشگیری وضعی از جرم

تا چند دهه پیش صرفاً نظام عدالت کیفری را مسئول کاهش جرم می‌دانسته‌اند. ساز و کارهای پیشگیرانه دولت‌ها نیز معمولاً از جنس تقنین بوده است. اما امروزه تحقیقات نشان داده‌اند که تقنین کیفری و اجرای قوانین از سوی پلیس، تنها روش یا بهترین روش کاهش جرم نیست و در بسیاری از موارد تأثیر آن بر کاهش جرم نامشخص است. بنابراین برای تحقق پیشگیری از جرم باید فراتر از مرزهای متعارف حقوق کیفری و مجریان آن رفت و جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... را به صورتی فعال دخیل نمود.

از سویی نظریه‌های سنتی جرم‌شناسی نیز همواره به معرفی عوامل روان‌شناختی، زیست‌شناختی و اجتماعی به عنوان علت یا علل جرم می‌پردازند. به تجربه ثابت شده است که پیشگیری از جرم از طریق حذف این عوامل، زمان و هزینه بسیاری را صرف خواهد کرد و در برخی موارد ناکام خواهد ماند. اما بسیاری از رویکردهای نوین جرم‌شناسی بدون در نظر گرفتن فرآیند بزهکار شدن فرد، به «روند فیزیکی ارتکاب جرم» توجه می‌کنند. این رویکردها درصدد کاهش فوری، حداکثری و کم هزینه جرم از طریق حذف «عوامل نزدیک و آنی» جرم هستند (کلارک^۱، ۲۰۱۰: ۷۶).

از جمله این رویکردها، مفاهیم پیشگیری وضعی است که با عوامل محیطی و بلافصل پیدایش موقعیت جرم یا علل ماقبل بزهکاری نظیر وسوسه‌ها، موقعیت‌ها و عدم حمایت کافی از آماج جرم مرتبط بوده و در جستجوی راه‌هایی است که فرصت‌های جرم‌زا و وسوسه‌های ارتکاب جرم را کاهش داده یا حذف نماید (کلارک و گلدشتاین^۲، ۲۰۰۷: ۶۱). تدابیر پیشگیری وضعی، موقعیت‌ها و فرصت‌ها را بسیار قابل پیش‌بینی‌تر از افراد (بزهکاران بالقوه) می‌داند.

پیشگیری وضعی رویکردی است که بدون توجه به شخصیت مجرم، تلاش برای اصلاح آن و یا حذف تمایلات مجرمانه، صرفاً به دنبال کاهش فرصت‌های مجرمانه است. تمرکز آن بر محیط‌هایی است که جرم در آنجا محقق می‌شود، نه بر کسانی که مرتکب جرم می‌شوند (کرنیش^۳، ۲۰۰۷: ۱۵۲). این نوع پیشگیری با تحلیل شرایطی که موجب ارتکاب انواع جرایم می‌شود، در پی تغییر مدیریت و محیط است به طوری که رفتار مجرمانه مشکل‌تر، خطرناک‌تر، کم‌مزیت‌تر و دارای توجیه‌پذیری کم‌تری شود.

اقدام‌های پیشگیرانه وضعی شامل قبل و بعد از وقوع جرم می‌شود. این رویکرد، نه بر دستگاه عدالت کیفری بلکه بر سازمان‌های عمومی، خصوصی و نهادهایی تأکید دارد که خدمات، محصولات و نحوه‌ی عملکردشان فرصت‌هایی را برای طیف وسیعی

1-Clarke, R.V

2-Clarke, R.V., and H. Goldstein

3-Cornish, D

از جرایم فراهم می‌کند نظیر مدارس، بیمارستان‌ها، سیستم حمل و نقل، فروشگاه‌ها، صنایع تولیدی، شرکت‌های مخابرات، بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، پارک‌ها، امکانات تفریحی، پارکینگ‌ها و مکان‌های عمومی (لیکاک^۱، ۲۰۰۸: ۴۳).

در این نوع پیشگیری، وضعیت پیش‌جنایی یا وضعیت ماقبل بزهکاری مورد بررسی قرار می‌گیرد. نظریه پردازان آن، متوجه فرایند گذار از اندیشه به عمل مجرمانه هستند. هدف ایشان تغییر وضعیت مشرف به جرم، به گونه‌ای است که فرآیند مذکور قطع گردد. در پیشگیری وضعی به بزه‌دیده نیز توجه می‌شود، زیرا بر اساس این دیدگاه، قربانی جرم هم یکی از عناصر اوضاع و احوال قبل از جرم است. در این نظریه پیشگیرانه دو جهت‌گیری کلی وجود دارد که عبارتند از:

۱- مداخله در وضعیت‌های ماقبل جرم؛

۲- ایمن‌سازی اهداف جرم یعنی اقداماتی که از بزه‌دیدگی، پیشگیری می‌نماید. بر همین مبنا، اهداف عمده پیشگیری وضعی، تقلیل وضعیت‌های ماقبل جرم و انجام اقداماتی است که به بالا بردن هزینه جرم یا کاستن از منافع جرم منجر می‌گردد. (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۲: ۳۳)

این نوع پیشگیری با علت‌شناسی و ارائه تبیین‌هایی از پدیده مجرمانه؛ راهبردهای متنوع علمی، تحلیلی و کاربردی نظیر «حل مسئله» را برای تشخیص و تحلیل انواع جرایم مطرح می‌سازد. یکی از ابزارهای اجرایی سازی حل مسئله برای پیشگیری وضعی، انجام امور پلیسی مسئله محور است.

از سویی معمولاً پلیس برای اجرای تدابیر پیشگیرانه وضعی نقش به‌سزایی دارد. بر این اساس، پلیس امروزی نیز نه تنها به انجام امور سنتی پلیسی می‌پردازد، بلکه به عنوان نهادی اجتماعی و در تعامل مستقیم با جامعه و شهروندان، به عنوان یکی از نهادهای حل مسئله یا معضل وارد عمل می‌شود. بنابراین پلیس علاوه بر نقش ضابطیت که جنبه واکنشی دارد، نقش پیشگیرانه و کنشی نیز دارد. پلیس امروزی در

راستای تحقق اصل مسئله محوری به دنبال رفع هرگونه دغدغهای است که از سوی جامعه به عنوان مسئله یا معضل تلقی می‌شود.

حل هر مسئله یا معضل اجتماعی در این نوع از امور پلیسی مبتنی بر دو اصل کلی است که عبارتند از: کنترل فرصت‌ها و وسایل جرم‌زا، با حذف یا تقلیل پیش شرط‌های بزهکاری؛ و نظارت بر بزهکار و بزه‌دیده بالقوه، با کاهش مواجهه بزهکار و بزه‌دیده بالقوه. در این زمینه پلیس با بهره‌گیری از علوم مختلفی نظیر جرم‌شناسی (روان‌شناسی جنایی، جامعه‌شناسی جنایی، زیست‌شناسی جنایی)، آمار، پزشکی و... سعی در پیشگیری از معضلات اجتماعی، کاستن از آثار زیان‌بار آن‌ها و ترمیم و بازسازی کلیه آسیب‌هایی دارد که به واسطه پیدایش این معضلات به وجود آمده‌اند. به طوری که امروزه مأمور پلیس را می‌توان کارشناس جرایم، تحلیل‌گر جرم، حل و فصل‌کننده معضلات اجتماعی و نهادی دانست که به واسطه برخورداری از تعاملات مثبت و سازنده با سایر نهادهای اجتماعی، نقشی چشم‌گیر در پیشگیری از معضلات اجتماعی و کاهش آن‌ها دارد (کلارک و دیگران/مقیم و دیگران، ۱۳۸۸: ۵). از سویی هر جرم ریشه در عوامل بی‌شمار اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، فردی و... دارد؛ بنابراین برای پیشگیری از وقوع آن، سازمان پلیس باید با نهادهای جامعه و به ویژه شهروندان تعاملی مستقیم برقرار کند.

شرایط محیطی و عوامل سرقت مقرون به آزار

از دیدگاهی کلی می‌توان عوامل جرم را به دو دسته درونی (فردی) و بیرونی (محیطی و مکانی) طبقه‌بندی کرد. پیشگیری وضعی رویکردی است که بدون توجه به شخصیت مجرم، تلاش برای اصلاح آن و یا حذف تمایلات مجرمانه، صرفاً درصدد حذف عوامل بیرونی بزهکاری و کاهش فرصت‌های مستعد ارتکاب جرم است. برخلاف پیشگیری اجتماعی که بر مبنای علت‌شناسی بزهکاری است، پیشگیری وضعی بر نقش وضعیت ماقبل بزهکاری در فرایند گذر از اندیشه به فعل مجرمانه و روند مادی ارتکاب جرم تمرکز دارد.

«موقعیت» به عنوان یکی از «عوامل وقوع پدیده مجرمانه»، قصد، انگیزه، وسوسه و میل به نقض قانون را به وجود می‌آورد. موقعیت‌ها، وضعیت‌های ماقبل بزهکاری هستند که تصمیم به ارتکاب جرم را ترغیب و تقویت کرده و به امید تحصیل نفع، بر ارزیابی از خطرات و درجه و میزان دشواری جرم تأثیر می‌گذارند (ابراهیمی، ۱۳۸۷: ۱۳۱).

به طور کلی، جرم یک پدیده مکانی و در اغلب اوقات - بر اساس دیدگاه یادشده - ناشی از عوامل بیرونی است. این بدان معنا است که موقعیت، خود ناشی از خصایص محیطی و مکانی است. در حقیقت با وجود یک مکان، می‌توان وقوع جرم را متصور شد. تحقیقات نشان داده‌اند که به اشکال مختلفی می‌توان وقوع جرایم متنوعی را به مکان‌های خاصی نسبت داد. از سویی، شکل‌گیری پدیده مجرمانه، مستلزم بروز یک رفتار از سوی عامل انسانی در یک زمان و مکان است (اک^۱، ۲۰۰۷: ۹۸). صرف‌نظر از علل یا عوامل پیدایش پدیده مجرمانه، وجود یک بستر زمانی و مکانی برای وقوع پدیده مجرمانه ضروری است. عامل مکانی پدیده مجرمانه همانند عامل زمانی و انسانی می‌تواند واجد ویژگی‌های منحصر به فردی باشد که وقوع این پدیده را گاه ممکن و سان و گاه دشوار می‌سازد. از این رو، ویژگی‌های موجود در یک مکان می‌تواند از حیث وقوع پدیده مجرمانه، آن را از سایر مکان‌ها متمایز سازد. بنابراین توجه به ویژگی‌های مکانی پدیده مجرمانه، به عنوان یکی از در دسترس‌ترین و بدیهی‌ترین عوامل بزهکاری می‌تواند معیاری مشخص برای اجرای تدابیر پیشگیرانه وضعی در اختیار گذارد.

در تحقیقات اخیر جرم‌شناسی نیز، یک تغییر اساسی در ملاحظات پیشگیرانه مشاهده می‌شود. این تغییر جهت، از «عامل انسانی» که جرم را به وجود می‌آورد به «مکان»، یعنی جایی که جرم اتفاق می‌افتد می‌باشد. مکان، زیستگاه جرم است و تا زمانی که به هر نوع وجود دارد، بزهکار برای شکار سوژه خود به آنجا می‌آید. تا حدود سه دهه پیش، ۹۵ درصد از منابع عدالت کیفری و پیشگیری از جرم به کشف بزهکار

و ایمن سازی بزه‌دیده اختصاص می‌یافت، و این در حالی بود که زیستگاه جرم تقریباً رها شده بود (بوبا، ۲۰۰۸: ۱۴۳).

از این رو، جرم در یک تقاطع زمانی و مکانی فاقد نظارت و مراقبت، وقتی بزه‌کار با انگیزه و بزه‌دیده مناسب با هم مواجه می‌شوند به وجود می‌آید. مثلث جرم با برخورداری از سه ضلع بزه‌کار، بزه‌دیده و فقدان نظارت، شبیه مثلث آتش، متشکل از سوخت، حرارت و اکسیژن است. چنانچه هر کدام از سه ضلع مثلث جابه‌جا شود یا از بین برود، فرض بر این است که جرم قابل سرکوب است.

یافته‌های تحقیق

الف) یافته‌های توصیفی

ابتدا به صورت بسیار مختصر آمار توصیفی تحقیق در دو بخش ارائه می‌شود: بخش اول به توصیف مشخصه‌های بزه‌دیدگان سرقت‌های مقرون به آزار در بندرعباس در سال ۱۳۸۹ و بخش دوم به توصیف اطلاعات مربوط به نمونه جامعه آماری می‌پردازد. در این پژوهش $\text{Alpha} = 0/8708$ است و چون ضریب آلفای معتبر $0/7$ درصد است و ضریب آلفای این پرسشنامه $0/87$ درصد است بنابراین پرسشنامه تحقیق دارای اعتبار است.

جدول توزیع فراوانی بزه‌دیدگان به تفکیک جنس، سن و ...

جنس	تعداد	درصد
مرد	۱۲۲	۸۷/۱
زن	۱۸	۱۲/۹
سن	تعداد	درصد
زیر ۲۰ سال	۳۱	۲۲/۱
بین ۲۰ تا ۳۰ سال	۶۳	۴۵
بین ۳۰ تا ۴۰ سال	۳۰	۲۱/۴
بین ۴۰ تا ۵۰ سال	۱۲	۸/۶

۲/۹	۴	بالای ۵۰ سال
درصد	تعداد	سطح تحصیلات
۱۵	۲۱	بیسواد
۴۸/۶	۶۸	زیر دیپلم
۲۱/۴	۳۰	دیپلم
۰/۷	۱	فوق دیپلم
۱۴/۳	۲۰	کارشناسی و بالاتر
درصد	تعداد	شغل
۱۵/۷	۲۲	دولتی
۵۷/۹	۸۱	آزاد
۲۶/۴	۳۷	بیکار
درصد	تعداد	اهلیت
۵۱/۴	۷۲	اهل و ساکن بندر عباس
۴۸/۶	۶۸	سایر شهرها
درصد	تعداد	ساعات وقوع سرقت
۶/۴	۹	بین ۱۲ شب تا ۶ صبح
۱۷/۲	۲۴	بین ۶ تا ۱۲ ظهر
۲۶/۴	۳۷	بین ۱۲ تا ۶ عصر
۵۰	۷۰	بین ۶ عصر تا ۱۲ شب
درصد	تعداد	فصل وقوع سرقت
۵۳/۶	۷۵	بهار
۲۷/۱	۳۸	تابستان
۱۴/۳	۲۰	پاییز
۵	۷	زمستان
درصد	تعداد	مکان وقوع سرقت
۱۵/۷	۲۲	تسبثاً شلوغ و پر رفت و آمد
۸۴/۳	۱۱۸	حاشیه‌ای و خلوت

درصد	تعداد	امول سرقت شده
۵۰	۷۰	نقدی
۵۰	۷۰	غیرنقدی (اجناس و موبایل و...)
درصد	تعداد	نوع اموال غیرنقدی سرقت شده
۴۷/۱	۳۳	گوشی موبایل
۱۴/۲	۱۰	خودرو و موتورسیکلت
۳۸/۷	۲۷	سایر لوازم (طلاجات و...)
درصد	تعداد	ارزش اموال سرقت شده غیرنقدی
۷۱/۴	۵۰	زیر ۱۰۰ هزار تومان
۱۴/۲	۱۰	بین ۱۰۰ تا ۵۰۰ هزار تومان
۱۱/۴	۸	بین ۵۰۰ تا یک میلیون تومان
۲/۸	۲	بالای یک میلیون تومان
درصد	تعداد	وضعیت اماکن و گشت پلیس
۴۱/۱	۵۸	تقریباً نزدیک
۵۸/۶	۸۲	دور
درصد	تعداد	تعداد سارقان و وسیله حین سرقت
۷/۸	۱۱	انفرادی و پیاده
۱۳/۵	۱۹	انفرادی و سوار بر خودرو
۷۸/۶	۱۱۰	۲ نفره و بیشتر با موتورسیکلت

درصد	تعداد	وضعیت اماکن و گشت پلیس
۴۵	۶۳	تاریک
۵۵	۷۷	روشن
درصد	تعداد	وضعیت بافت محیطی محل
۳۲/۱	۴۵	درون شهر و ایمن
۶۷/۹	۹۵	قدیمی یا حاشیه‌ای خلوت و ناامن
درصد	تعداد	حضور دیگران در محل حین سرقت
۹۴/۳	۱۳۲	حضور نداشته‌اند
۵/۷	۸	حضور داشته‌اند
درصد	تعداد	نحوه حمل اموال افراد بزه‌دیده
۸۶/۴	۱۲۱	آشکار و پیاده
۱۳/۶	۱۹	سواره و نامعلوم
درصد	تعداد	پوشش تیپ ظاهری بزه‌دیده
۷۵/۷	۱۰۶	معمولی و ساده
۲۴/۳	۳۴	شیک و آراسته
درصد	تعداد	عکس‌العمل بزه‌دیدگان
۸۹/۳	۱۲۵	مقاومت و نزاع
۱۰/۷	۱۵	عدم مقاومت و تسلیم
درصد	تعداد	وضعیت تردد بزه‌دیدگان
۸۸/۶	۱۲۴	پیاده و انفرادی

۱۱/۴	۱۶	سوار
درصد	تعداد	عکس‌العمل افراد شاهد یا همکاری پلیس
۴۳/۶	۶۱	همکاری افراد شاهد و کمک آنان
۵۶/۴	۷۹	عدم امکان کمک افراد و فقدان پلیس

جدول توزیع فراوانی افراد نمونه آماری براساس سطح تحصیلات و ...

درصد	تعداد	سطح تحصیلات
۶/۷	۷	زیر دیپلم
۶۰	۶۳	دیپلم
۲۰	۲۱	فوق دیپلم
۱۱/۴	۱۲	کارشناسی
۱/۹	۲	کارشناسی ارشد و بالاتر
درصد	تعداد	سن
۵۵/۲	۵۸	بین ۲۰ تا ۳۰ سال
۳۶/۲	۳۸	بین ۳۰ تا ۴۰ سال
۶/۷	۷	بین ۴۰ تا ۵۰ سال
۱/۹	۲	بدون جواب
درصد	تعداد	سابقه کار در معاونت پیشگیری کلانتری
۵۰/۵	۵۳	زیر ۵ سال
۳۶/۲	۳۸	بین ۵ تا ۱۰ سال
۷/۶	۸	بین ۱۰ تا ۱۵ سال
۱/۹	۲	بین ۱۵ تا ۲۰ سال
۳/۸	۴	بدون جواب

ب) یافته‌های استنباطی تحقیق

در این بخش داده‌ها و اطلاعات استنباطی تحقیق با استفاده از تجزیه و تحلیل‌های آماری متناسب ارائه می‌شوند. برای تحلیل فرضیه‌های اول، دوم، سوم و پنجم پژوهش از آزمون *ttest* استفاده شده است و برای تحلیل فرضیه چهارم از آزمون *chi* دو بهره گرفته شده است.

فرضیه اول: بین موقعیت مکانی و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به مولفه‌های مرتبط با فرضیه

اول

خیلی زیاد		زیاد		کم		خیلی کم		سؤال پرسشنامه
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱۲	۱۱/۴	۵۹	۵۶/۲	۳۰	۲۸/۶	۴	۳/۸	۱
۸	۷/۶	۵۳	۵۰/۵	۳۴	۳۲/۴	۱۰	۹/۵	۲
۴	۳/۸	۲۹	۲۷/۶	۵۴	۵۱/۴	۱۸	۱۷/۱	۳
۲	۱/۹	۲۸	۲۶/۷	۶۰	۵۷/۱	۱۵	۱۴/۳	۴
۵۵	۵۲/۴	۴۸	۴۵/۷	۲	۱/۹	۰	۰	۵
۱۵	۱۴/۳	۵۴	۵۱/۴	۲۷	۲۵/۷	۹	۸/۶	۶
۰	۰	۲۶	۲۴/۸	۴۱	۳۹	۳۸	۳۶/۲	۷
۱۳/۷	۱۳/۰۵	۴۲/۴	۴۰/۴	۳۳/۷	۳۳/۷	۱۲/۷	۱۳/۴	میانگین کل

جدول نتیجه حاصل از اجرای آزمون t برای سؤال‌های ۱ تا ۷ n = ۱۰۵

شماره سؤال	میانگین Mean	انحراف استاندارد Std. Deviation	T	سطح معناداری p
۱	۲/۷۵	۰/۷۰۴۲۱	۱۰/۹۴۹	۰/۰۰۱
۲	۲/۵۶	۰/۷۷۱۱۶	۷/۴۶۶	۰/۰۰۱
۳	۲/۱۸	۰/۷۵۶۷۸	۲/۴۵۰	۰/۰۱۶
۴	۲/۱۶	۰/۶۸۱۱۲	۲/۴۳۶	۰/۰۱۷
۵	۳/۵۰	۰/۵۳۹۳۰	۲۸/۵۹۱	۰/۰۰۱
۶	۲/۷۱	۰/۸۱۷۰۶	۸/۹۵۸	۰/۰۰۱
۷	۱/۸۸	۰/۷۷۶۰۱	-۱/۵۰۹	۰/۱۳۴

درجه آزادی (df) = ۱۰۴

با توجه به آماره آزمون t از آنجا که سطح معنی‌داری (p) به دست آمده در کلیه سؤال‌ها (به استثنای سؤال ۷) بزرگ‌تر از سطح آلفای ۰/۰۵ حاصل شده است و همچنین میزان t به دست آمده با درجه آزادی ۱۰۴ در این سؤال‌ها (به استثنای سؤال ۷) از میزان t جدول (۱/۹۶) بزرگ‌تر هستند در نتیجه می‌توان چنین قضاوت کرد که میانگین مؤلفه‌های به دست آمده بالاتر از حد انتظار است و فرضیه اول تأیید می‌شود. بنابراین بین موقعیت مکانی و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

فرضیه دوم: بین مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به مؤلفه‌های مرتبط با فرضیه

دوم

خیلی زیاد		زیاد		کم		خیلی کم		سؤال پرسشنامه
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۳۴/۳	۳۶	۶۰	۶۳	۳/۸	۴	۱/۹	۲	۱۳
۳۳/۳	۳۵	۵۲/۴	۵۵	۱۰/۵	۱۱	۳/۸	۴	۱۴
۲۱/۹	۲۳	۵۰/۵	۵۳	۱۸/۱	۱۹	۹/۵	۱۰	۱۵
۲۶/۷	۲۸	۵۷/۱	۶۰	۱۳/۳	۱۴	۲/۹	۳	۱۶
۳۴/۳	۳۶	۴۷/۶	۵۰	۱۶/۲	۱۷	۱/۹	۲	۱۷
۳۵/۲	۳۷	۴۹/۵	۵۲	۱۳/۳	۱۴	۱/۹	۲	۱۸
۱۷/۱	۱۸	۵۴/۳	۵۷	۲۲/۹	۲۴	۵/۷	۶	۱۹
۳۱/۴	۳۳	۶۰	۶۳	۸/۹	۹	.	.	۲۰
۲۹/۲۷	۳۰/۷۵	۵۳/۹۲	۵۶/۶۲	۱۳/۳۳	۱۴	۳/۴۵	۳/۶۲	میانگین کل

جدول نتیجه حاصل از اجرای آزمون t برای سؤال‌های ۱۳ تا ۲۰ n = ۱۰۵

سطح معناداری p	T	انحراف استاندارد Std. Deviation	میانگین Mean	شماره سؤال
۰/۰۰۱	۲۰/۷۹۱	۰/۶۲۴۲۹	۳/۲۶	۱۳
۰/۰۰۱	۱۵/۶۰۴	۰/۷۵۶۷۸	۳/۱۵	۱۴
۰/۰۱۶	۹/۹۳۰	۰/۸۷۴۶۵	۲/۸۴	۱۵
۰/۰۱۷	۱۵/۳۹۱	۰/۷۱۶۵۰	۳/۰۷	۱۶
۰/۰۰۱	۱۵/۵۶۷	۰/۷۵۲۲۹	۳/۱۴	۱۷
۰/۰۰۱	۱۶/۵۵۶	۰/۷۳۰۹۲	۳/۱۸	۱۸
۰/۰۰۱	۱۰/۹۱۶	۰/۷۷۷۷۸	۲/۸۲	۱۹
۰/۰۰۱	۲۱/۲۴۶	۰/۵۹۲۵۴	۳/۲۲	۲۰

درجه آزادی (df) = ۱۰۴

با توجه به آماره آزمون t از آنجا که سطح معنی‌داری (p) به دست آمده در کلیه سؤال‌ها بزرگ‌تر از سطح آلفای ۰.۵٪ حاصل شده است و همچنین میزان t به دست آمده با درجه آزادی ۱۰۴ در این سؤال‌ها از میزان t جدول (۱/۹۶) بزرگ‌تر هستند در نتیجه می‌توان چنین قضاوت کرد میانگین مؤلفه‌های به دست آمده بالاتر از حد انتظار است و فرضیه دوم تأیید می‌شود. بنابراین بین مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیررسمی) و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد. فرضیه سوم: بین وضعیت و رفتار بزه‌دیدگان و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به مؤلفه‌های مرتبط با فرضیه

سوم

سؤال پرسشنامه	خیلی کم		کم		زیاد		خیلی زیاد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۲۱	۰	۰	۷	۶/۷	۶۰	۵۷/۱	۳۸	۳۶/۲
۲۲	۱	۱	۱۵	۱۴/۳	۶۰	۵۷/۱	۲۹	۲۷/۶
۲۳	۴	۳/۸	۱۳	۱۲/۴	۵۷	۵۴/۳	۳۱	۲۹/۵
۲۴	۸	۷/۶	۲۵	۲۳/۸	۵۶	۵۳/۳	۱۶	۱۵/۲
۲۵	۰	۰	۱۲	۱۱/۴	۵۷	۵۴/۳	۳۶	۳۴/۳
۲۶	۱	۱	۵	۴/۸	۴۱	۳۹	۵۸	۵۵/۲
میانگین کل	۲/۳۳	۲/۲۳	۱۲/۸۳	۱۲/۲۳	۵۵/۱۶	۵۲/۵۱	۳۴/۶۶	۳۳

جدول نتیجه حاصل از اجرای آزمون t برای سؤال‌های ۲۱ تا ۲۶

n = ۱۰۵

سطح معناداری p	T	انحراف استاندارد Std. Deviation	میانگین Mean	شماره سؤال
۰/۰۰۱	۲۲/۶۰۶	۰/۵۸۷۱۰	۳/۲۹	۲۱
۰/۰۰۱	۱۷/۰۵۲	۰/۶۶۹۵۹	۳/۱۱	۲۲
۰/۰۰۱	۱۴/۸۹۴	۰/۷۵۳۵۰	۳/۰۹	۲۳
۰/۰۰۱	۹/۷۲۳	۰/۸۰۲۹۳	۲/۷۶	۲۴
۰/۰۰۱	۱۹/۶۹۰	۰/۶۳۹۳۷	۳/۲۲	۲۵
۰/۰۰۱	۲۳/۸۹۲	۰/۶۳۷۲۲	۳/۴۸	۲۶

درجه آزادی (df) = ۱۰۴

با توجه به آماره آزمون t از آنجا که سطح معنی‌داری (p) به دست آمده در کلیه سؤال‌ها بزرگ‌تر از سطح آلفای ۰/۰۵ حاصل شده است و همچنین میزان t به دست آمده با درجه آزادی ۱۰۴ در این سؤال‌ها از میزان t جدول (۱/۹۶) بزرگ‌تر هستند در نتیجه می‌توان چنین قضاوت کرد میانگین مؤلفه‌های به دست آمده بالاتر از حد انتظار است و فرضیه سوم تأیید می‌شود. بنابراین بین رفتار بزه‌دیده و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین عامل زمان و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

سؤال‌های ۸ الی ۱۳ پرسشنامه به این فرضیه اختصاص دارد و نتایج به دست آمده به ترتیب ذکر می‌شود:

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به میزان بیشترین سرقت در ساعات شبانه‌روز

درصد	تعداد	بیشترین سرقت در شبانه‌روز
۹/۵	۱۰	بین ۱۲ شب تا ۶ صبح
۱/۹	۲	بین ۶ تا ۱۲ ظهر
۲۹/۵	۳۱	بین ۱۲ تا ۶ عصر
۵۹	۶۲	بین ۶ عصر تا ۱۲ شب

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به وقوع بیشترین سرقت در فصل‌ها

فصل‌ها

درصد	تعداد	فصل‌ها
۱۳/۳	۱۴	بهار
۶۰	۶۳	تابستان
۸/۶	۹	پاییز
۱۸/۱	۱۹	زمستان

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به وقوع بیشترین سرقت‌ها در تعطیلات آخر هفته

تعطیلات آخر هفته

درصد	تعداد	سطح پاسخ
۱	۱	خیلی کم
۱۵/۲	۱۶	کم
۶۶/۷	۷۰	زیاد
۱۷/۱	۱۸	خیلی زیاد

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به وقوع بیشترین سرقت در

ایام هفته

ایام هفته	تعداد	درصد
شنبه	۲۳	۲۱/۹
یکشنبه	۹	۸/۶
دوشنبه	۲	۱/۹
سه‌شنبه	۹	۸/۶
چهارشنبه	۳	۲/۹
پنجشنبه	۳۳	۳۱/۴
جمعه	۶	۵/۷
بدون جواب	۲۰	۱۹

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به وقوع بیشترین سرقت‌ها در

ماه رمضان و محرم

سطح پاسخ	تعداد	درصد
خیلی کم	۴۱	۳۹
کم	۵۳	۵۰/۵
زیاد	۱۱	۱۰/۵

جدول شاخص‌ها و آماره‌های دو مربوط به سوال‌های فرضیه چهارم

نتیجه	سطح معنی‌داری (Asymp. Sig)	درجه آزادی (df)	خی دو (Chi Square)	شماره سؤال
تأیید	۰/۰۰۱	۳	۸۲/۰۱	۸
تأیید	۰/۰۰۱	۳	۷۰/۵	۹
تأیید	۰/۰۰۱	۳	۱۰۳/۸	۱۰
تأیید	۰/۰۰۱	۶	۶۵/۶	۱۱
تأیید	۰/۰۰۱	۳	۲۶/۷	۱۲

خی دو (χ) به دست آمده در سؤال‌های پژوهش مربوط به این فرضیه در سطح احتمال خطاپذیری $\alpha=0/05$ از خی دو (χ) جدول (۷/۸۱) با درجه آزادی ۳ بزرگ‌تر است و همچنین در مورد سؤال ۱۱ (ایام هفته) در سطح احتمال خطاپذیری $\alpha=0/05$ از خی دو (χ) جدول (۱۲/۵) با درجه آزادی ۶ بزرگ‌تر است می‌توان بیان کرد که بین فراوانی‌های مشاهده شده و فراوانی‌های مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد بنابراین فرضیه چهارم تأیید می‌شود و می‌توان نتیجه‌گیری نمود بین عامل زمان و میزان وقوع سرقت مقرون به آزار رابطه وجود دارد. فرضیه پنجم: بین بافت محیطی و میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ افراد نمونه آماری به مولفه‌های مرتبط با فرضیه

پنجم

سؤال پرسشنامه	خیلی کم		کم		زیاد		خیلی زیاد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۲۷	۰	۰	۸	۷/۶	۷۱	۶۷/۶	۲۶	۲۴/۸
۲۸	۰	۰	۳	۲/۹	۴۹	۴۶/۷	۵۳	۵۰/۵
۲۹	۱	۱	۱۶	۱۵/۲	۶۳	۶۰	۲۵	۲۳/۸
۳۰	۱	۱	۱۹	۱۸/۱	۵۶	۵۳/۳	۲۹	۲۷/۶
۳۱	۱۰	۹/۵	۳۶	۳۴/۳	۴۱	۳۹	۱۸	۱۷/۱
میانگین کل	۲/۴	۲/۳	۱۶/۴	۱۵/۶۲	۵۶	۵۳/۳۲	۳۰/۲	۲۸/۷۶

جدول نتیجه حاصل از اجرای آزمون t برای سؤال‌های ۲۷ تا ۳۱ $n = 105$

شماره سؤال	میانگین Mean	انحراف استاندارد Std. Deviation	T	سطح معناداری p
۲۷	۳/۱۷	۰/۵۴۵۲۱	۲۲/۰۱۶	۰/۰۰۱
۲۸	۳/۴۷	۰/۵۵۶۳۵	۲۷/۸۹	۰/۰۰۱
۲۹	۳/۰۶	۰/۶۵۴۳۷	۱۶/۷۰۳	۰/۰۰۱
۳۰	۳/۰۷	۰/۷۰۲۹۵	۱۵/۶۸۸	۰/۰۰۱
۳۱	۲/۶۳	۰/۸۷۸۴۱	۷/۴۴۴	۰/۰۰۱

درجه آزادی (df) = ۱۰۴

با توجه به آماره آزمون t از آنجا که سطح معنی‌داری (p) به دست آمده در کلیه سؤال‌ها بزرگ‌تر از سطح آلفای ۵٪ حاصل شده است و همچنین میزان t به دست آمده با درجه آزادی ۱۰۴ در این سؤال‌ها از میزان t جدول (۱/۹۶) بزرگ‌تر هستند در نتیجه می‌توان چنین قضاوت کرد میانگین مؤلفه‌های به دست آمده بالاتر از حد انتظار است و فرضیه پنجم تأیید می‌شود. بنابراین بین بافت محیطی و میزان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار رابطه وجود دارد.

نتیجه‌گیری

یکی از مشکلاتی که امنیت اقتصادی و اجتماعی شهروندان را تهدید می‌کند و به نوعی با نظم یا امنیت کشور در ارتباط است، سرقت مقرون به آزار است. سرقت مقرون به آزار عبارت از ربودن مال منقول متعلق به دیگری همراه با اعمال خشونت یا آزار یا تهدید است. در حال حاضر این نوع سرقت، بنابر ماده ۶۵۲ قانون مجازات اسلامی - تعزیرات مصوب ۱۳۷۵ جرم می‌باشد. مهم‌ترین شرط تحقق این نوع سرقت آن است که سارق یا سارقان در حین سرقت، اقدام به آزار یا تهدید صاحب مال کرده باشند. منظور از آزار در این نوع سرقت، هر نوع صدمه‌ای است که سارق در ضمن سرقت به منظر موفقیت در ربودن مال نسبت به شخص یا اشخاص حاضر در صحنه ارتکاب جرم اعمال کند.

هدف اصلی این تحقیق شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های مقرون به آزار در شهر بندرعباس در سال ۱۳۸۹ است. این تحقیق به صورت میدانی و با تعریف دو نوع جامعه آماری به تحلیل جرم‌شناختی این نوع سرقت در بندرعباس می‌پردازد. مطابق علت‌شناسی صورت گرفته در این تحقیق - که تحلیل‌های آماری تأییدکننده آن هستند - جرم سرقت مقرون به آزار در این شهر در سال‌های یادشده لاقلاً ناشی از پنج عامل قطعی موقعیت مکانی، فقدان یا کمبود مراقبت‌های پلیسی، رفتار بزه‌دیده، عامل زمان، بافت محیطی (مرفولوژی) می‌باشد.

پیشنهادها

۱- با عنایت به اینکه وضعیت ساخت و سازها در شهر بندرعباس خصوصاً خیابان‌ها و معابر و ساخت مجتمع‌های مسکونی و پارک‌ها با پیشگیری از سرقت‌های مقرون به آزار در ارتباط است، بنابراین پیشنهاد می‌شود اولاً خیابان‌ها و کوچه‌ها، پارک‌ها و ساختمان‌های مجتمع‌های مسکونی طوری طراحی شوند که ملاحظات انتظامی در آنها لحاظ شود. برای مثال در طراحی مجتمع‌های مسکونی ضمن احداث دیوار یا مانع فلزی در اطراف مجتمع و ایمن نمودن حفاظت فیزیکی درب و پنجره‌ها و احداث اتاق مخصوص نگهبان مجتمع، تابلوی بروشورهای آموزشی پلیس لحاظ شود. ثانیاً در صدور جواز پایان کار توسط شهرداری نظریه کارشناسان پلیس پیرامون امنیت ساختمان، و مجتمع‌ها لحاظ شود.

۲- ساختمان‌ها در فاصله کمتری از یکدیگر طراحی گردند تا سختی جرم بیشتر شود و بافت فیزیکی آنها مامنی برای ارتکاب سرقت مقرون به آزار نشود.

۳- نقاط متروکه و پنهان در حواشی شهر و محله‌های قدیمی گزینه مناسبی برای افراد سارقان گشته است. به شورای اسلامی شهر و شهرداری شهر بندرعباس پیشنهاد می‌شود به لحاظ امنیتی به طور موقت با هزینه دولتی بازسازی و اصلاح شود.

۴- بهبود وضعیت روشنایی خیابان‌ها و معابر و محلات حاشیه شهر بندرعباس به عنوان یک تدبیر پیشگیری از جرم سرقت مقرون به آزار موجب تقویت پیوند اجتماعی و کنترل رسمی و غیر رسمی اجتماعی از طریق به کارگیری مؤثر در خیابان‌ها و معابر و استفاده و ترغیب بیشتر ساکنین و رهگذران می‌گردد، از این رو، به فرمانداری محترم و اداره برق شهرستان بندرعباس پیشنهاد می‌گردد نقاط فوق را به این امر مهم تجهیز نماید.

۵- نظر به اینکه براساس آزمون‌های آماری، بیشترین سرقت‌های مقرون به آزار در نقاط خلوت و محله‌های حاشیه و قدیمی و معابر تنگ و باریک واقع شده است، پیشنهاد می‌شود، فرماندهی انتظامی استان هرمزگان سریعاً نسبت به افزایش احداث

ایستگاه‌های پلیس و توزیع مناسب نیروها و به کارگیری تجهیزات مدرن پلیسی در مکان‌هایی که خلاء امنیتی احساس می‌شود اقدام نماید.

۶- با عنایت به اینکه براساس نتایج آماری عمده افراد بزه‌دیده از سکنه سایر شهرستان‌ها می‌باشند و با علم به اینکه اکثر قریب به اتفاق آنان هیچگونه شناخت جغرافیایی و محیطی به شهر بندرعباس ندارند پیشنهاد می‌شود، فرماندهی انتظامی استان هرمزگان به نحوی به آگاه‌سازی افراد جامعه جهت پیشگیری از این نوع سرقت در میادین و پایانه‌های مسافربری اقدام نماید.

۷- همفکری با اجتماع و مشارکت دادن اقشار مختلف جامعه در پیشگیری از این جرم مؤثر است. بنابراین به فرماندهی انتظامی شهرستان مرکز استان پیشنهاد می‌گردد با برنامه‌ریزی صحیح و منظم، روش‌های مشاوره با مردم را از طریق حضور در اجتماعات دانش‌آموزی، دانشگاهی، مساجد، اصحاب رسانه‌ها و مطبوعات، تشکیل کمیته‌های مشورتی و همایش‌های پلیسی در دستور کار قرار داده تا بدین وسیله نیازهای امنیتی و آگاهی افراد جامعه افزایش یابد.

۸- با توجه به آنکه براساس یافته‌های تحقیق، بیشتر آمار زمان وقوع سرقت‌های مقرون به آزار در ساعات ۱۸ الی ۲۴ و همچنین در تعطیلات آخر هفته و فصول تابستان و بهار واقع شده است، پیشنهاد می‌گردد فرماندهی انتظامی شهرستان مرکز استان با به کارگیری تمام توان عملیاتی و انتظامی شهرستان و تجهیز دواير آگاهی و اطلاعات کلانتری‌ها به گشت‌های موتوری نامحسوس در زمان‌های فوق و اجرای به موقع طرح‌های مهار و کنترل سارقان سابقه‌دار، تجهیز و آموزش تخصصی روزانه گشت‌های آشکار پیشگیری (گشت بلوک) در جهت مهار و کاهش سرقت‌های مقرون به آزار اقدام لازم معمول دارند.

۹- براساس یافته‌های تحقیق، نقش آلات و ابزار به کارگیری شده در ارتکاب این نوع سرقت نظیر سلاح‌های سرد، وسیله نقلیه موتورسیکلت تأثیرگذار بوده است بنابراین پیشنهاد می‌شود:

الف) قوانین مربوط به محدودیت فروش، توزیع، و به کارگیری سلاح‌های سرد با قاطعیت اجرائی گردد؛
 ب) مراکز زندان‌ها، مشخصات و بانک اطلاعات سارقان آزاد شده را جهت مراقبت و کنترل آن‌ها، در اختیار مراکز انتظامی محل دستگیری آنها قرار دارد.

منابع

فارسی

- ابراهیمی، شهرام (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم در چالش با موازین حقوق بشر، پایان نامه مقطع دکتری، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.
- پرفیت، آلن (۱۳۷۸). پاسخ‌هایی به خشونت، ترجمه دکتر مرتضی محسنی، تهران، انتشارات گنج دانش.
- حبیب زاده، محمدجعفر (۱۳۸۵). سرقت در حقوق کیفری ایران (و مطالعه تطبیقی)، تهران، چاپ اول، انتشارات دادگستر.
- خلعتبری و دیگران (۱۳۸۴). سرقت‌های مسلحانه و به عنف (با رویکرد پلیسی - کارآگاهی از دیدگاه جرم‌شناختی)، تهران، چاپ اول، انتشارات کتابسرای تندیس.
- صبری نورمحمد (۱۳۷۸). جرم سرقت در حقوق کیفری ایران و اسلام، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- قانون مجازات اسلامی - تعزیرات مصوب ۱۳۷۵.
- کلارک و دیگران (۱۳۸۸). جرم‌شناسی پیشگیری، ۶۰ رویه و راهکار عملی برای پیشگیری از جرم، ترجمه مهدی مقیمی و مهدیه تقی زاده، تهران، انتشارات فرماندهی انتظامی تهران بزرگ.
- گلدوزیان، ایرج (۱۳۸۶). حقوق جزای اختصاصی، چاپ سیزدهم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

- معتمدی، حسین (۱۳۸۲). مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، انتشارات معاونت اجتماعی ناجا.
- میر محمد صادقی، حسین (۱۳۸۷). جرایم علیه اموال و مالکیت، تهران، چاپ بیستم، انتشارات میزان.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۲). تقریرات درس جرم‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، نیم سال اول.

انگلیسی

- **Crime Analysis and Crime Mapping.** Boba, R. (200) Thousand Oaks (California): Sage.
- Clarke, R.V. (2010). **Shoplifting, Problem Specific Guide No. 11.** Problem-Oriented Guides for Police Series. Washington, D.C.: Office of Community Oriented Policing Services, U.S. Department of Justice.
- Reducing Thefts at** Clarke, R.V., and H. Goldstein (200) **Construction Sites: Lessons From a Problem-Oriented Project.** Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services.
- Cornish, D. (2007) **The procedural analysis of offending and its relevance for situational prevention,** in R. Clarke (ed.) Crime Prevention Studies, vol. 3 (pp. 151–196), Monsey, Criminal Justice Press.
- **"Preventing Crime at Places."** In L. W. Eck, J. (200) Sherman, D. Farrington, and B. Welsh (eds.), Evidence-Based Crime Prevention. New York: Routledge.

-Laycock, G. (2008). **“Rights, Roles and Responsibilities in the Prevention of Crime.”** In T. Bennett (ed.), Preventing Crime and Disorder: Targeting Strategies and Responsibilities. Cambridge (United Kingdom): University of Cambridge.